

Hlutverk starfsendurhæfingar, samvinna VIRK og lífeyrissjóðanna og ákvörðun um framfærslu

Vigdís Jónsdóttir
Framkvæmdastjóri VIRK

VIRK – hlutverk og starfsemi

- Hlutverk VIRK er að efla starfsgetu einstaklinga í kjölfar veikinda eða slysa með árangursríkri starfsendurhæfingarpjónustu
- Um 1900 einstaklingar eru í þjónustu VIRK í dag. Stór hluti þessa hóps hefur verið á vinnumarkaði
- Ríflega 5000 einstaklingar hafa lokið þjónustu hjá VIRK
- 75% einstaklinganna eru í vinnu, atvinnuleit eða námi að lokinni starfsendurhæfingu (60% stöðugilda)
- Talnakönnun metur ávinning af starfsemi VIRK verulegan:
 - Að gefnum hóflegum forsendum þá er metinn ávinningur um 13,8 milljarðar á árinu 2015 á meðan rekstrarkostnaður var um 2,2 milljarðar króna.

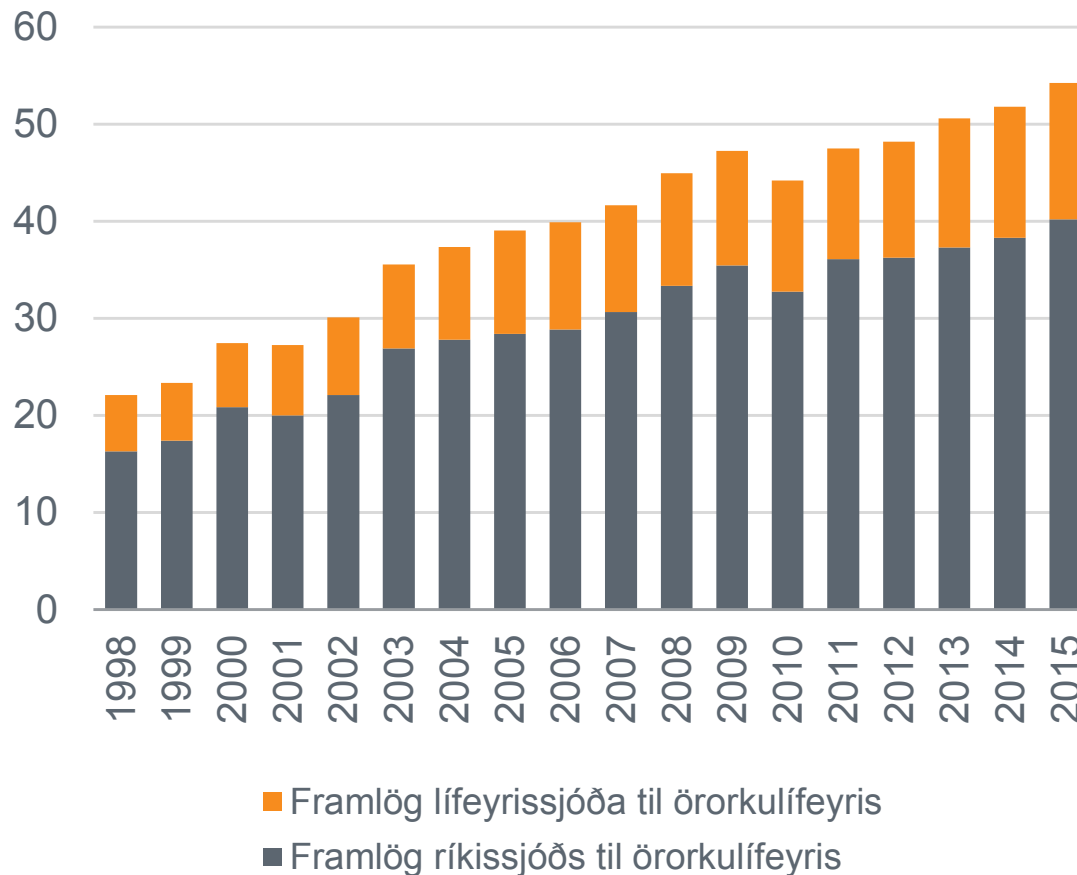
Samstarf lífeyrissjóða og VIRK

- Á síðasta ári var framlag lífeyrissjóðanna til VIRK um 1250 milljónir króna
- VIRK þarf að skila til lífeyrissjóða mun hærri fjárhæð í formi sparnaðar vegna lægri örorkulífeyrisgreiðslna í framtíðinni
- Samstarf lífeyrissjóða og VIRK hefur verið í þróun en mikilvægt er að báðir aðilar vinni markvisst að sameiginlegri stefnu og framtíðarsýn til að unnt sé að ná árangri til framtíðar

Hvert er verkefnið?

Kostnaður vegna örorkulífeyris (ma.kr.)
- á föstu verðlagi september 2014

- 18 þús. einstaklingar á endurhæfingareða örorkulífeyri á árinu 2014
- Fjölgað um 10 þús. á síðustu 20 árum
- Um 12-1300 nýir einstaklingar fara á örorkulífeyri á hverju ári

Hvað veldur?

- Fjölmargar ástæður og flókið samspil ólíkra þátta þar sem oft reynist erfitt að greina orsakir og afleiðingar
- Hækkandi eftirlaunaaldur
- Tækniþróun og menntunarkröfur
- Mikil fjölgun einstaklinga sem glíma við geðræna sjúkdóma – geðræn vandamál eru stærsta ástæða örorku í flestum OECD ríkjum:
 - Aukin þekking og viðurkenning á geðrænum sjúkdómum
 - Breytt viðhorf til geðrænna sjúkdóma
 - Minni sveigjanleiki á vinnumarkaði?
 - Auknar greiningar

Samfélagslegar breytingar

- „*Helstu áhrifapættir heilbrigðis og veikinda eru frekar háðir lífsstíl, félags- og menningarumhverfi og sálrænum (persónulegum) þáttum en líffræðilegu ástandi og hefðbundinni heilbrigðisþjónustu “*
- „*Vinna: áhrifamesta leiðin til að bæta vellíðan einstaklinga og fjölskyldna og byggja upp gott samfélag“*
- „*Hindranir fyrir því að fara (aftur) í vinnu eru fyrst og fremst sálfræðilegar, félagslegar, persónulegar og menningarlegar: ekki læknisfræðilegar“*
 - Úr fyrirlestri Sir Mansel Aylward á ársfundi VIRK 2013

Kröfur í nýjum aðstæðum.....

- Það er á ábyrgð hvers einstaklings að sjá fyrir sér með launuðu starfi en mikilvægt að einstaklingar fái aðstoð til sjálfshjálpar í erfiðum aðstæðum
- Tilvist sjúkdóma ekki nægjanlegt skilyrði fyrir fjarveru frá vinnumarkaði
- Gæta þarf þess að sjúkdómsvæða ekki erfiðar aðstæður einstaklinga
- Skýra þarf ábyrgð og hlutverk mismunandi aðila innan velferðarkerfisins
- Við þurfum að breyta viðhorfum okkar til samhengis heilsubrests og vinnu og tryggja jafn vel rétt einstaklinga til vinnu eins og rétt til fjarveru frá vinnu vegna veikinda
- Flókið og illa samhæft framfærslukerfi getur komið í veg fyrir árangur í starfsendurhæfingu

Hlutverk og breytingar

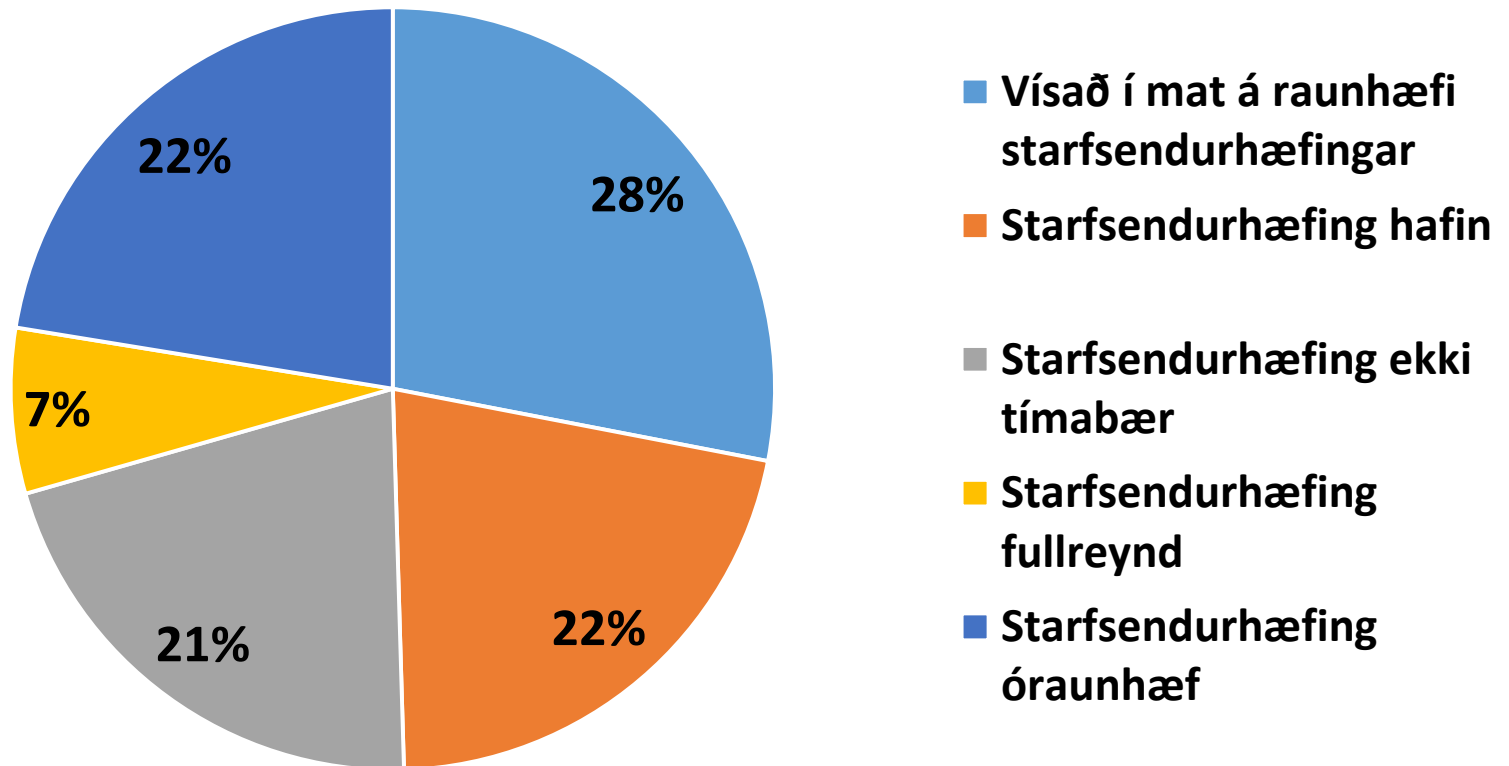
Ef lífeyrissjóðir eru hluti af samfélagslegu kerfi og örorkulífeyri lífeyrissjóða byggist á mati á vinnugetu til framtíðar þá er mikilvægt:

- Að mat á starfsgetu og starfsgetumissi byggi ekki eingöngu á tilvist sjúkdóma heldur einnig á áhrifum þeirra á starfsgetu viðkomandi einstaklings
- Að félagslegar aðstæður og umhverfi einstaklinga hafi ekki áhrif á mat á vinnugetu þeirra
- Að setja skýr skilyrði um virka þátttöku einstaklinga í starfsendurhæfingarpjónustu og fylgja þeim eftir

Samstarf VIRK og lífeyrissjóða

- Farið yfir nýjar umsóknir um örorkulífeyri og skil á gögnum
- Þverfaglegt teymi hjá VIRK fer yfir að meðaltali um 80 umsóknir á mánuði frá eftirfarandi sjóðum:
 - Lífeyrissjóði Verslunarmanna
 - Gildi lífeyrissjóði
 - Festa lífeyrissjóður
 - Lífeyrissjóður Vestmannaeyja
 - Stafir lífeyrissjóður
 - Stapi lífeyrissjóður
 - Sameinaði lífeyrissjóðurinn
- Fleiri lífeyrissjóðir eru á leið í þetta samstarf s.s. LSR og LSS
- Þróunarverkefni í samstarfi við Frjálsa lífeyrissjóðinn og fleiri lífeyrissjóði innan Arion banka

Niðurstöður þverfaglegs teymis eftir skoðun á umsóknum um örorkulífeyri

Niðurstöður og gögn aðgengileg lífeyrissjóðum í „Vitagátt“

Gögn aðgengileg lífeyrissjóðum í „Vitagátt“

- Starfsendurhæfingaráætlun
- Niðurstöður starfsgetumats
- Upplýsingar/tilkynningar ef einstaklingar ljúka þjónustu
- Upplýsingar/tilkynningar ef einstaklingar hætta þjónustu eða mæta ekki

Tækifæri og næstu skref

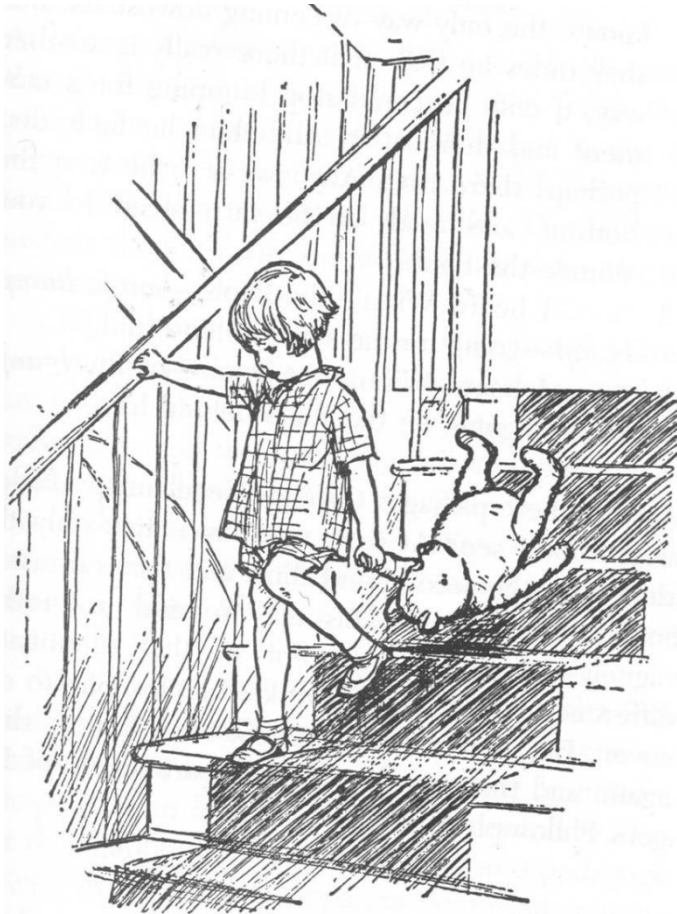
- Hvernig ætla lífeyrissjóðir að nýta þær upplýsingar sem verða til ferlinu?
- Mikilvægt að skilgreina betur ferli mála
- Við ákvörðun um rétt til örorkulífeyris þá þarf m.a. að svara eftirfarandi spurningum:
 - Er starfsgeta til staðar þrátt fyrir tilvist sjúkdóma?
 - Er starfsendurhæfing fullreynd – hefur verið unnið markvisst með bæði hindranir og styrkleika viðkomandi einstaklings?
 - Hvar liggur hindrunin? Er hún þess eðlis að það sé hlutverk lífeyrissjóðsins að greiða viðkomandi framfærslu til lengri tíma?

Vinum saman

- VIRK þarf að þróa þjónustu og upplýsingagjöf í takt við áherslur og kröfur lífeyrissjóða ásamt því að uppfylla skilyrði laga og reglna um persónuvernd
- Ef lífeyrissjóðir sjá sig sem samfélagslegt afl hvað varðar framfærslu örorkulífeyrisþega þá þarf að þróa breytta nálgun hvað varðar mat á starfsgetu einstaklinga
- Samstarf VIRK og lífeyrissjóða þarf að verða nánara – skilgreina þarf sameiginleg markmið og leiðir
- Breytingar eru ekki alltaf auðveldar

Finnum nýjar leiðir.....

„Hér er Edward bangsi að rúlla niður stigan, bump, bump, bump, í kjölfar eiganda síns Christopher Robin. Hann veit ekki betur en að þetta sé eina leiðin niður stigan en stundum finnst honum eins og það hljóti að vera til önnur leið – bara ef hann gæti stoppað eitt andartak og hugsað um það“

“Winnie-The-Pooh” eftir A. A. Milne